

340

ענין המהפך בחדרה

ענין המהפך בחדרה

א) אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם. וכי עדיין לא ידענו שהכהנים בני אהרן המה מה ת"ל בני אהרן, גם כפל האמירה צריך ביאור. והקרוב אלי לומר בזה שאהרן קדוש ה' היה מקור הקדושה וממנו נמשכה הקדושה גם לבניו אך לא היו כמותו בכל צד כי היו רחוקים ממקור הקדושה, ע"כ אהרן שהיה מקור הקדושה לא הותרה לו לטמא לשום קרוב אפילו לאב ואם וכן כל כ"ג מזרעו דומה לו מכל צד שהוא מקבל שפע הקדושה בעצם וראשונה מקדושה ראשונה ית' כמ"ש כי נזר שמן משחת אלהיו עליו. נזר לשון הפרשה ור"ל שהופרש ממשחת אלהיו וניתן עליו לא ע"י אמצעי, אבל בני אהרן שקבלו הקדושה באמצעות אהרן לצדדין קתני כי מצד עצמם אין בהם קדושה ומצד היותם בני אהרן יש בהם קדושה, ע"כ דינם חלוק כי מצד חלק הקדושה שקבלו אין להם לטמא למתים הרחוקים, ומצד שהם רחוקים קצת מן מקור הקדושה הותר להם לטמא לקרובים, ע"כ כפל האמירה כי אמירה ראשונה אמור אל הכהנים בני אהרן מצד היותם בני אהרן ע"כ דבקה בהם הקדושה באמצעות אהרן ע"כ ראוי לצוות להם לנפש לא יטמא בעמיו. ואמרת אליהם היינו אמירה שניה מצד עצמותם שאין בעצמותם כ"כ קדושה יתירה כי זה רמוז במלת אליהם, כאילו לא היו בני אהרן, ולפיכך ראוי לצוות להם צווי כ"א לשאר שמונת להם לטמא לקרובים.

1

2

3

ד"א הפך זה ממש, לומר להם אמירה ראשונה שדבקה בהם הקדושה מצד היותם בני אהרן שהיה מקור הקדושה, ואמרת אליהם. מצד עצמם שאף אם לא היו בני אהרן מ"מ מאחר שהם משרתי אל חי אין נכון להם שיטמאו כי אם לשאר הקרוב אליהם. כי דיו לעבד להיות כרכו כי גם השי"ת מתעסק בקרוביו כמ"ש (דברים לד.) ויקבור אותו בגיא והיינו קרובי השי"ת.

עני המהפך בחדרה

הגבאי ניגש לשאר הכהנים וביקש מהם לצאת מבית הכנסת

שאלה מעשה שהיה בבית כנסת מסוים, שרצו שני מתפללים לעלות למפטיר. האחד הוא ראובן, יהודי ירא ה' שאינו בעל אפשרויות כספיות גדולות, שבאותה שבת היה היארציית של אביו. השני, הינו עשיר גדול, שמעון כהן שמו, ואצלו היה היארציית לאבי-זקנתו.

אחד מגבאי בית הכנסת פנה אל שמעון, וביקש ממנו בשם כל הגבאים: "ראה נא, ראובן חברינו, אינו בר יכולת לרכוש עלייה במחיר גבוה; אנא, יראה כבודו שלא להעלות את המחיר, ויותר לו על העלייה, ובזה תהיה זכותך גדולה יותר." העשיר הנהן בראשו, אך בליבו לא קיבל כלל את דברי הגבאי.

ובכן, הגבאי הכריז על מכירת עליית המפטיר, והתחרות בין ראובן לשמעון החלה. 100, 200, 500, 1000, כמובן שהגבאים לא ראו בעין יפה את ההתחרות, אך מחוסר ברירה נאלץ הגבאי שניהל את המכירה להמשיך במכירת המפטיר, עד שלבסוף נקב שמעון בסכום של 4000 שקלים, ומכאן כבר ראובן לא יכול היה להרשות לעצמו להמשיך, ושמעון הוכרז כזוכה במפטיר.

גבאי בית הכנסת התמלא ברוגז, איזה חוסר ויתור משווע ומדת נצחנות, עלי ללמד את שמעון לקח, אמר בליבו. למרות ההכנסה הנאה לקופת בית הכנסת, החליט הגבאי שימנע משמעון הקונה לעלות מפטיר, ועלתה במוחו הברקה נפלאה.

מה עשה הגבאי? פנה אל הכהנים הנוספים ששהו בבית הכנסת, וביקש מהם בנימוס, לצאת מבית הכנסת. כעת הכהן היחיד שנותר היה שמעון, שהוזמן אחר כבוד לעלות לעליית כהן.

מאוחר יותר, כשהגיע תורו של המפטיר לעלות, ניגש שוב שמעון לבימה, אך כאן ניתקל בסירוב נחרץ מצד הגבאי, "לעלות לעלייה נוספת אינך

2

הגבאי
ראובן
שמעון
קיסטין
ג

1

1 לתורה [במקום שיש אחרים שיודעים לקרוא את המפטיר]. משכך, סיים הגבאי, מחוסר ברירה נאלץ להעלות את הבא אחריו בתור, ראובן". (וע"ע בכף החיים שם ס"ק נט).

6 לאחר השבת, הגיע הגבאי וביקש לשאול: ראובן אמנם שילם עבור העלייה 2000 שקלים, כפי הסכום שנקב באחרונה, אך לכאורה גרמתי במעשי [במניעת עלייתו של שמעון והפקעת חיוב התשלום שלו], להפסד של 2000 שקלים נוספים לקופת בית הכנסת; וממילא ברצוני לשאול, האם עלי לשלם את הסכום לקופת בית הכנסת?

11 תשובה הגבאים הודיעו לשמעון שהעלייה מגיעה לראובן, וביקשו ממנו שלא להעלות את המחיר, אך הוא בגאווה לא שעה אל דבריהם, ו'חטף' מראובן את העלייה, המיועדת לראובן על פי תקנת הגבאים, שיש להניח את עליית המפטיר לזכיית מתפלל שיש לו יארציט. ויעויין במבואר בשו"ת חת"ס (ח"ו סי' קג), שיש שיעבוד לבית הכנסת לתת עלייה לבעל יארציט, ושיעבוד זה קודם למכירת העלייה. והוסיף שיש בכך גם משום 'ועשית הישר והטוב', שהרי בעל היארציט לא יכול לעלות ביום אחר, דיומא גרם, והאחר יכול לקנות ביום אחר.

17 והנה, נאמר במסכת קידושין דף נט ע"א: עני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה הימנו, נקרא רשע. וכן נפסק בשו"ע (ח"ו סי' רל"ז ס"א): "המחזר אחר דבר לקנותו או לשכרו, בין קרקע בין מטלטלים, ובא אחר וקנאו, נקרא רשע", (ומכריזים עליו בבית הכנסת שעשה מעשה רשע כזה. סמ"ע). ובירושלמי (קידושין ריש פ"ג) מובא, שרבי זעירא קילל את מי שרואה שחבירו חפץ לזכות במקח, ועומד ומתחרה עמו כדי לגרום לו שיוסיף במחיר.

18 ונראה שאף שמעון בכלל קללה זו, וממילא האלפיים שקל שרצה לתרום לקופת בית הכנסת, נחשבים לכסף מקולל' שבית הכנסת מואס בו, ונמצא אפוא שאין כאן שום הפסד לבית הכנסת.

26 בשולי הדברים נציין, שהוספנו לומר לגבאי בית הכנסת, כי יש לרחם על ראובן העני שהתחייב לשלם אלפיים שקלים עבור המפטיר [ולולי התחרות היה אמור לקנותו במחיר נמוך בהרבה], ולפיכך, יש להציע לראובן למסור סדרת שיעורים בבית הכנסת, וישלם רק מאה שקלים ובאלף ותשע מאות יזכה עבור השיעורים שימסור. ואם אינו בר-הכי [להעביר שיעורי תורה לרבים], ניתן להציע לו לנקות מספר פעמים את בית הכנסת, וישלם רק מאה שקלים.

לסיכום: הגבאי אינו צריך לשלם את האלפיים שקלים לבית הכנסת.

ונקדשתי בתוך בני ישראל

1 והנה הרמב"ם כולל מצוה זו בהלכות יסודי התורה, שבפרקים הראשונים כותב את מצוות אמונת ה' אהבתו ויראתו ואח"כ בפרק חמישי מתחיל, כל בית ישראל מצווין על קידוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומוזהרין שלא לחללו שנאמר ולא תחללו את שם קדשי. וצ"ב לשונו שהקדים כל בית ישראל מצווין, הרי בכל המצוות מצווין כל בית ישראל, ואעפ"כ לא מציינו לשון כזה במקום אחר. ולהלן כתב בדיני המצוה, שבג' עבירות התמורות, עבודת כוכבים גילוי עריות ושפיכות דמים, אם יאמר לו עכו"ם עבור על אחת מהן או תהרג יהרג ואל יעבור וכו'. וכל מי שנאמר בו יהרג ואל יעבור ונהרג ולא עבר הר"ז קידש

1 א. תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני יל אני ה' מקדשכם. המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים. וברש"י מפרש מהתו"כ, המוציא אתכם על מנת כן. דהיינו שעל מנת כן הוצאתיכם מארץ מצרים ע"מ ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכלשון התו"כ, המוציא אתכם מארץ מצרים על מנת שתמסרו את עצמכם לקדש את שמי ונמצא שכל יציאת מצרים והתהוות ישראל לעם הנבחר, הכל הוא על מנת ונקדשתי בתוך בני ישראל. וראוי לבאר זאת מדוע דקא זה היסוד והתנאי ליציאת

(3) סע

על מעלתו, ועליהן נאמר כי עליך הורגנו כל היום.
 והוא כל' חז"ל (ב"ב י:): הרוגי מלכות אין כל בריה
 יכולה לעמוד במחיצתו. עוד כתב ואם עבר ולא
 נהרג הר"ז מחלל את השם וכו', ואם יכול למלט
 נפשו ולברות ואינו עושה הוא נקרא עובד ע"ז
 במזיד, והוא נטרד מן העולם הבא ויורד למדרגה
 התחתונה של גיהנם. ע"כ. והנה בהאי קרא שמביא
 על המוסרים נפשם ומקדשים את השם שעליהם נאמר
 כי עליך הורגנו כל היום, קשה וכי כל יום יהודי
 נהרג על שמו ות'. ואמנם כבר כתב בזה בשו"ת
 א' הרשב"א (ח"ה תנ"ה), וכי אפשר ליהרג בכל יום,
 אלא שבכל יום שאנו קוראים בק"ש ובכל נפשך
 ומסכימים על כך הרי הוא כאילו הורגנו באותה
 שעה עליו ית', כי כל המסכים על זה כאילו עשאו.
 ומקור לדבריה נמצא בזה"ק (ח"א קכד): שכל
 המכוון לבו בהאי פסוקא למסור נפשו על קדושת
 השם מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג בכל יום, הה"ד
 כי עליך הורגנו כל היום. אך גם עפ"י עדיין צריך
 ביאור לשון הפסוק שלא נאמר כל יום אלא כל היום,
 ומה שייך הורגנו כל היום.

21 ובי' הענין דמה שהרמב"ם מונה את מצות
 קידוש השם בהל' יסודי התורה, הוא מפני שזה
 תפקיד כללי ועיקרי שיהודי מחוייב בו כל ימי חייו.
 מצות ונקדשתי בתוך בני ישראל היא לא רק באופן
 שעכנ"ם אונסו לעבור עירה, אלא זה תפקיד כללי
 26 של יהודי לקדש את השם במלחמה התמידית נגד
 שורש הרע הנמצא בו המושכו תמיד לעשות נגד
 רצונו ה'. וכמש"כ עוד הרמב"ם, כל הפורש מעביה
 או עשה מצוה, לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא
 יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ב"ה,
 31 כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו, הרי זה מקדש
 את השם. ולא רק במצוות ועבירות מפורשות הוא
 כן, אלא כל חינו של יהודי המה מלחמה רצופה
 כנגד כח הרע, כמש"כ המסלת ישרים (פ"א), והנה
 שמו הקב"ה לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו
 36 ממנו יתברך, והם הם התאוות החומריות, אשר אם
 נמשך אחריהן הנה הוא מתרחק והולך מן הטוב
 האמיתי, ונמצא שהוא מושם באמת בתוך המלחמה
 החזקה, כי כל עניני העולם בין לטוב בין למוטב
 הנה הם נסיונות לאדם וכו', ותפקידו של יהודי לקדש
 את השם בכל מעשיו ועניניו במלחמה החזקה הזאת.
 41 ובה מבואר לשון הפסוק כי עליך הורגנו כל היום,
 שהוא על משקל מאה"כ (בראשית ו) וכל יצר
 מתשבות לבו רק רע כל היום. כח הרע מושך את
 האדם כל היום מבוקר עד ערב לרע, לעבור על
 46 רצונו ה', וכנגד זה נאמרה מצות ונקדשתי בתוך
 בני ישראל, להאבק כל היום נגד הר"ק רע כל היום,
 שלא לעבוד על רצונו ית', ובה שיהודי מוכן תמיד
 לעשות הדין מתאות לבו הריהו מקדש את השם.
 וכדאיתא בספ"ק שמסירת הרצון להשי"ת הוא בחי'
 48 מסירות נפש, כי נפש הוא הרצון, ומה לי קטלה
 כולה מה לי קטלה פלגא, וכאשר יהודי כובש תאות

גופו ומקרב לבו לעבודת ה' הר"ז בחי' מסירות נפש.
 וזהו כי עליך הורגנו כל היום, שכל היום מבוקר
 עד ערב יש ליהודי ענינים שהוא צריך למסירת נפש
 בכדי שיתגבר על יצרו, וע"י שמתגבר בפועל
 ומסכים ומקבל על עצמו לקדש שמו ית', שזה עיקר
 6 תפקידו של יהודי לקדש את השם ע"י עקירת הרע
 מעצמו, בזה מתקיים ונקדשתי בתוך בני ישראל.
 וע"כ כתב הרמב"ם את הלשון כל בית ישראל
 מצווין על קידוש השם, להורות שאין המצוה תלויה
 רק באופן שעכנ"ם אונסו, אלא היא מצוה תמידית
 11 המוטלת על כל בני ישראל, שכל יהודי מצווה לעקור
 מעצמו את שורש הרע, ומצוה זו היא המצוה הקשה
 ביותר, שצריך תמיד כל היום להתגבר על יצר לב
 האדם הרע מנעוריו ולקדש שמו ית' ע"י שמתגבר
 על כל תאוותיו ועניניו. ועל דרך דאיתא בספ"ק
 16 אור לשמים (פר' חוקת) בשם הרה"ק מלובלין זצ"ל,
 על הנאמר בפרשת העקדה והנה איל אחר נאחו בסבך
 בקרניו, רוצה לומר שחזן מנסיון העקדה שהוא
 המדרגה הגדולה ביותר של מסי"נ שיש להעלות על
 הדעת, יש עוד ענין עקידה אחר, הוא הנאחו בסבך,
 4 כאשר יהודי נאחו בסבך התאוה ומסתבך עד שאינו
 יכול לשית עצות בנפשו, רק ע"י שנעמד במסירות
 נפש לבלתי הלך אחר תאוותו, הר"ז ג"כ בחינת
 עקידה, ואז מתקיים בו בקרניו, מלשון (שמות לד)
 כי קרן עור פניו, שמתוך שמתגבר על הנסיון הריהו
 מתחיל אח"כ לזרות ולהאיר עד כסא הכבוד.

זה שכולל הרמב"ם באופני קיום מצות
 ונקדשתי, ואחר דין ג' התמורות שאם עומד עליו
 עכנ"ם וגזור עליו שיעבור על אחת מהן מחוייב למסור
 נפשו, הוסיף עוד שהוא הדין באביזריהו דג"ע,
 31 שימיות ואל יספר עמה מאחורי הגדר, שגם זה בכלל
 מצות ונקדשתי בתוך בני ישראל, שלא לעבור על
 אביזריהו דג"ע. והטעם בחומר ענין אביזריהו, כי
 שורש מצות קדוש השם היא לעקור את הרע שיש
 בכל אדם, וזה עיקר תפקידו של יהודי עלי אדמות
 36 שלשם כך ירד לעולם, וע"כ אפי' באביזריהו דג"ע
 ג"כ ימות ואל יעבור. ולהלן כותב עוד הרמב"ם
 שיש דברים אחרים שגם הם בכלל קידוש השם
 וחילול השם. דמי שהוא חכם וגדול בתורה, אם
 מדקדק על עצמו ודיבורו עם הבריות בנחת ולא
 41 בכעס, ומקבלם בסבר פנים יפות, ונושא ונותן
 באמונה וכו' ועושה בכל מעשיו לפנים משורת הדין,
 עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו
 ומתאוים למעשיו, הר"ז קידש את ה', ועליו הכתוב
 אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בכך אתפאר.
 46 ולאידך, אם החכם מתנהג באופן שהבריות מרנניח
 אחריו, כגון שדבורו עמהם אינו בנחת, ואינו מקבלן
 בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס וכיוצא
 בדברים האלו, הר"ז חילל את השם. והרי שיהודי
 העובד את השי"ת נמצא מקדש את השם בכל מעשיו,
 51 שיצר לב האדם הרע מנעוריו מושך אותו תמיד
 להיות רק רע כל היום, להכשילו בכל מעשיו שיהיה
 מהם חילול השם. וכנגד זה הוא מצווה במצות

3

מועדיו ה' אשר תקראו וגו' ששת ימים תעשה
 מלאכה וגו' [כג ב]. פרש"י מה ענין
 שבת אצל מועדות ללמדך שכל המחלל את
 המועדות מעלין עליו כאלו חלל את השבתות
 וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאלו קיים
 את השבתות. נראה בבאור הדברים דשבת הרי
 היא תכלית האמונה בבריאת העולם, ומטעם זה
 המחלל שבת ח"ו כאילו כופר במעשה בראשית,
 והמועדות הוא האמונה שהשי"ת מנהיג את
 העולם כולו בעצמו, ומשדד את הטבע כרצונו
 להצלת ישראל, שלכן כשהוצרך לגאול אותנו
 ממצרים עשה לנו נסים והוציאנו משם, והחזיק
 אותנו תחת ענני כבוד כשהולכנו במדבר וזו
 ופרנס אותנו גם במדבר, ונתן לנו תורה ומצות
 כדי שנלך בדרך טובים דרך הישר, ואמרה
 תורה שאמונה בחצי דבר אינו כלום, כגון שאם
 יאמין שהשי"ת ברא את העולם אבל יטעה לומר
 שהנהגת העולם מסר ביד אחרים אפילו ביד
 מלאכים ושרי מעלה והטבע הקבוע, הוא כאינו
 מאמין בהבריא, שאין שום תועלת באמונה זו,
 שהרי כיון שלפי טעותו שהנהגת העולם הוא
 אצל אחרים הרי אין צורך לשמור תורת השי"ת
 אלא מה שמבדין כופרים וכוזבים, וכפי שביאר
 הרמב"ם ריש ה' ע"ז טעות אנוש הרבה אתו
 עד שנשכח אמונת השי"ת לגמרי, ולכן כשמחלל
 את המועדות נחשב כמחלל את השבתות. ואם
 יאמין שהשי"ת מנהיג העולם אך שיטעה לומר
 שלא בראו הוא אלא אחרים או שנברא כמה זמן
 קודם הידוע לנו מהתורה ומחז"ל, הוא כאינו
 מאמין גם בהנהגתו, ולכן נאמר שבת אצל
 מועדות משום שתלויין כל עיקרי האמונה זה
 בזה, וכמו כן הוא האמונה בנתינת התורה מן
 השמים.

7
 ע"כ
 ע"כ

6
 ע"כ

מסופר על ר' יעקב יוסף הרמן זצ"ל ואשתו, שבעת מסעם בספינה
 מארה"ב לארץ ישראל, קבל רב החובל הוראה להפליג בנתיב עוקף.
 מלחמת העולם השנייה עמדה בפתח, והיה חשש שמא הטמינו הגרמנים
 מוקשים במימי הים התיכון. עקב כך, במקום להגיע כמתוכנן ביום רביעי,
 עגנה האוניה בנמל חיפה ביום שישי, שעות אחדות לפני שקיעת החמה.
 כשעגנו בנמל, נודע ששעות אחדות קודם לכן, פרצה מלחמת העולם
 השנייה. שוטרים עם מגבירי קול האיצו בנוסעים לעזוב מיד את האוניה,
 כל המטענים פורקו אל הרציף, והנוסעים היו אחראים לפנותם במהירות
 מרבית, על מנת שהאוניה תוכל לחזור לארה"ב במהירות האפשרית.
 הדב הרמן ורעיתו היו מודאגים ביותר כיצד יוכלו לטפל במטענם
 כשעליהם לעזוב מיד את הרציף טרם כניסת שבת קדש. חיש תפש הרג
 הרמן במזוודתו שהכילה ספר תורה, טלית ותפילין, ובקש לפגוש אר
 הקצין האחראי.
 קצין אנגלי גבה קומה האזין לדבריו, שנאמרו בכנות ובנחישות "מעולנ
 לא חיללתי שבת. להגיע לארץ ישראל וכאן לחלל את השבת, לא בז
 בחשבון". אמר כשדמעות שוטפות את פניו.
 הקצין ענה לו כי פרצה מלחמה, ואין הם יכולים לדאוג למטענו.

ונקדשתי בתוך בני ישראל שכל היום יתקדש שמו
 ית' על ידו בכל מעשיו, הן בין אדם למקום והן
 בין אדם לחבריו, שאם מקבל הבריות בנחת ובסבר
 פנים יפות הריהו מקדש את השם, ואם לאו הרי"ו
 להיפך ח"ו. מצות ונקדשתי בתוך בני ישראל היא
 הן כאשר עומד למול אויב חיצוני בשעת הגזרה,
 שעליו למסור נפשו עקד"ה, והן כנגד האויב הפנימי,
 שעליו למסור את נפשו שימות ואל יספר עמה
 מאחורי הגדר. ואף שאין זה האיסור גופו אלא
 אביזרייהו. וכמ"כ בעניני מדות הנוהגים בכל יום
 ובכל עת ובכל שעה, שיתכן שיהא שם שמים מתקדש
 או ח"ו מתחלל על ידו. ונמצא כי מצות ונקדשתי
 בתוך בני ישראל מלוה את יהודי תמיד, והיא דרך
 הנהגה שלמה ליהודי להנהיג את חייו באופן הנעלה
 ביותר שיתקדש שמו ית' על ידו.

וכזה מובן למה כתב הרמב"ם את מצות קידוש
 השם בהל' יסודי התורה יחד עם מצוות אמונת ה'
 אהבתו ויראתו, דבשלמא אמונה ואהבה ויראה מובן
 שהם יסודי התורה, אך מדוע כלל הרמב"ם עמם
 גם את מצות קידוש השם ומניעת חילול השם. אלא
 שהרמב"ם קבע בזה את המדרגה הגבוהה של קידוש
 השם שהוא מיוסדי התורה וכל בית ישראל מצווין
 עליו, כי זה רצונו ית' שיתקדש שמו על ידי בני
 ישראל, וכמש"נ עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר,
 שיראו הכל אך מתנהג יהודי עובד השי"ת שבכל
 מעשיו מקדש את השם כנגד יצר לב האדם הרע.
 ולאידיך חילול השם הוא החטא החמור ביותר וכדאי'
 ביומא (פו.) בד' חילוקי כפרה.

ובאמרו ונקדשתי בתוך בני ישראל מרומז
 שמצוה זו יש בה גם סגולה מיוחדת לקדש יהודי,
 דהנה כל מצוה שיהודי מקיים ממשיכה עליו קדושה,
 כמו שמברכים על כל מצוה אשר קדשנו במצוותיו,
 אמנם במצוה זו במיוחד נאמר ונקדשתי בתוך בני
 ישראל, שככל שיהודי עובד יותר לקדש שמו ית'
 הריהו הולך ומתקדש.

המצוות הללו שמונה הרמב"ם בהל' יסודי
 התורה, אמונה אהבת ה' יראת ה' וקדוש השם, הם
 יסודות כל התורה כולה. אכן בני אדם ממעטים מאד
 לעסוק בהם, וכן בזמן שמחמירים מאד בכל המצוות
 המעשיות, מזניחים הם את עניני חובות הלבבות
 אהבת ה' וכו' שהם יסודי התורה ויסודי כל תרי"ג
 מצוות. וכדאיתא בספה"ק שכל תרי"ג מצוות הם
 הכנה למצות ואהבת את ה' אלקיך, שזו המדרגה
 הגבוהה ביותר והיעוד של כל התורה, ובבחי' הכתוב
 (שה"ש ה) אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת
 אהבה אני.

8
 ע"כ

הקצין ענה לו כי פרצה מלחמה, ואין הם יכולים לדאוג למטענו.
 "אם כך, רק חתום על דרכונינו והרשה לנו ללכת. ניקח את מטעננו ענ
 (4)

(10) א"ל (10) ז"ל

כ"ג, ט"ו. וספרתם לכם ממחרת השבת.

הנה בטעם מצות ספירת העומר איתא במדרש¹⁸ מפני כשיצאו ישראל ממצרים א"ל למושה הלוא הבטחת לנו שנקבל את התורה אחרי כן א"כ היכן היא תורתך, אמר עדיין צריכין אתם להמתין נ' יום מיד התחילו מונין בכל יום כיון שכן אמר הקב"ה חייכם שתזכו לספור ספירת העומר, עיי"ש.

נמצא לפי דבריהם דדין ספירת העומר הוא מפני אהבת התורה. ונראה שלפ"ז נבין מה שאמרו חז"ל ביבמות [דף ס"ב ע"ב]: שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לר"ע כו' וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה כו' תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת כו' כולם מתו במיתה רעה מיתה רעה מאי היא א"ר נחמן אסכרה עכ"ל הגמ'. וכיארור הדבר הוא, דכודאי אם היו מעריכין את כבוד התורה כיאות היה מכבד כל א' את חברו כדון תלמידי חכמים שבבבל, וכדאמרינן במדרש [בראשית רבה פרשה צ"ז אות ג'] שהדגים בזמן שהמטר יורד הם פותחין את אפיהם ככדי לבלוע טפת גשמים ואף שכל מי הנהר או הים לפניהם מ"מ מכיון שהם מרגישים שעיקר חיותם תלוי במים לפיכך כל טפה וטפה יקרה היא להם, וכודאי שהיו מכבדים את חבריהם, שאף שנמצאו בקרבת ים התורה של רבי עקיבא מ"מ גם הטפות שנחלו מחבריהם היו מיקרין, ולפיכך מתו פאסכרה, משום דאמרינן בפרק כמה מדליקין [שבת דף ל"ג ע"ב] דמשום עון ביטול תורה נענשים באסכרה, וזהו שקבלו את ענשם, ודו"ק. [וע"ע מש"כ כעין זה להלן ר"פ נשא וד' כ"ב].

הקצין טען שזה בלתי אפשרי, הם מפנים את האוניה, ומשאירים את החבילות על הרציף, האוניה חייבת להיות מפונה תוך שעות ספורות.

לתדהמת הקצין, השיב הרב הרמן שלא אכפת לו אם חפציו ישארו על הרציף, רק יחתים את דרכונם, ויניח להם ללכת לדרכם, מאחר והשעה מתאחרת.

ל"בכמה מזוודות מדובר? התעניין הקצין.

"ששה עשר ארגזים בתא המטען ותשע מזוודות על האנייה", ענה.

"עליך לקחת בחשבון, כי ברגע שהנך עוזב, יישאר מטענך על הרציף מבלי שמישהו יהיה אחראי עליו, פירושו של דבר, שלא יישאר זכר לחפצין, הערבים ישדדו הכל".

ל"אין לי ברירה, השבת כמעט נכנסת, אנא החתם את הדרכון ונוכל ללכת", השיבו הרב הרמן.

סוף סוף הסכים הקצין להחתים את הדרכון, והם נסעו במהירות לבית בו היו אמורים לשהות.

במשך השבת היתה רוחו של הרב הרמן מרוממת, הנה זוכה הוא לקיים את המצוה, "בכל מאדך" (דברים ו, ה), ולקדש שם שמים.

במוצאי שבת, פנה אליו מארחו ואמר לו, "הבה נלך לנמל, יתכן כי נמצא חלק מארגזיך".

הרב הרמן לא רצה להשלוח את עצמו, אך הצטרף אליו. משקרבו לאזור, הבחינו בזקיף שעומד על יד המקום בו עגנה האנייה.

ל"מי הולך שם? שאל הזקיף.

"אני אחד מהנוסעים שהגיעו אתמול, שמי יעקב הרמן", השיב.

"המתנתי לך זמן רב", אמר החייל, "הייתי אחראי על מטענך למעלה מעשרים וארבע שעות, מפקדי איים עלי בעונש חמור אם יחסר דבר מה מחפצין, הואל נא לבדוק אם הכל בסדר, וחתום על ניירות אלו. רק עשה לזאת במהירות האפשרית, אני כבר תשוש לגמרי".

וספרתם לכם וגו' שבע שבתות תמימות תהיינה. — ואיתא במדרש, אימתי הן תמימות בזמן שעושים רצונו של מקום. ומדרש פליאה הוא, דמה ענין זה לזה. וראיתי בשם הרבי ה' יונתן אייבשיץ ז"ל, עפ"י הגמרא במנחות, אע"ג דנקצר ביום פסול מכל מקום אם נקצר בלילה ונטמא קוצרין אותו ביום. ולכאורה קשה, הלא זה אחד מעשרה נסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש שלא נמצא פסול בעומר, וא"כ למה נאמר כאן שאם נטמא וכו'. אך נראה לומר שאותם הנסים היו נעשים להם רק בשעה שהיו ישראל עושים רצונו של מקום, אבל כשאין עושים רצונו של מקום אינם ראויים לנס, ויכול להיות מקרה של עומר שנטמא. ולפי זה יתבאר יפה המדרש הנ"ל, אימתי חן תמימות כשעושים רצונו של מקום דאז לא נמצא פסול בעומר והוי שבע שבתות תמימות, מה שאין כן כשאין עושים רצונו של מקום ונמצא פסול בעומר דאז קוצרין אותו ביום ולא הוי תמימות.

11

ע"י קו"ט
יפה
ע"י יג"א
ע"י נ"א

המאור

אין נפל ולספירת העומר אין בו זכר לשום תאנה אלא לעצמת נפשנו לחרבן בית פאנוני... ואם אמר בשמיני מסק ו' של סוכה מיתב יתבי' ברוכי לא מברכין שלא תבא ברכת שהיא באה מכת יו"ט שני של סוכה שהיא דרבנן ותקער יו"ט ראשון של שמיני חג דאורייתא שהיא עומד כנגדה ומשום הכי יתבינן ולא מברכין אבל אנו הו"אך נעקר ברכת ספירת העומר ביו"ט שני שהיא באה מכת יו"ט ראשון שהוא מן התורה ונדרה אותה מפני יו"ט שני דרבנן שהיא עומד כנגדה ודרבנן לא אתי ודחי דאורייתא הילכך מעינן ומברכין ואם באנו לספור ב' ספירות מספק נמצאת ספירה שניה מישבת עד יו"ט ראשון של עצרת ואחי ללוולי ביו"ט דאורייתא הילכך אין לנו אלא מה שנהגו והסקמות שנהגו ילא למנות שבועות בכל יום ויום עד מלאת השבוע בכל שבוע ושבונו הוא המנהג והיפה :

הקמץ

אין נפל ולספירת העומר אין בו זכר לשום תאנה אלא לעצמת נפשנו לחרבן בית פאנוני... ואם אמר בשמיני מסק ו' של סוכה מיתב יתבי' ברוכי לא מברכין שלא תבא ברכת שהיא באה מכת יו"ט שני של סוכה שהיא דרבנן ותקער יו"ט ראשון של שמיני חג דאורייתא שהיא עומד כנגדה ומשום הכי יתבינן ולא מברכין אבל אנו הו"אך נעקר ברכת ספירת העומר ביו"ט שני שהיא באה מכת יו"ט ראשון שהוא מן התורה ונדרה אותה מפני יו"ט שני דרבנן שהיא עומד כנגדה ודרבנן לא אתי ודחי דאורייתא הילכך מעינן ומברכין ואם באנו לספור ב' ספירות מספק נמצאת ספירה שניה מישבת עד יו"ט ראשון של עצרת ואחי ללוולי ביו"ט דאורייתא הילכך אין לנו אלא מה שנהגו והסקמות שנהגו ילא למנות שבועות בכל יום ויום עד מלאת השבוע בכל שבוע ושבונו הוא המנהג והיפה :

12
הנהגת
110
בסמך

נראה לבאר בזה, דיעוין צספר החינוך (מלוה ש"ו), צביאור שורש מלות ספירת העומר, וז"ל, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נצראו כו', והיא העיקר והסיבה שנגאלו וילאו ממלרים כדי שיקבלו התורה צסיני ויקיימה, וכמו שאמר השם למשה (שמות, ג' יב), וזה לך האות כי אנכי שלחתיך צהוליאך את העם ממלרים תעבדון את האלקים על ההר הזה כו'. ומפני כן כי כל עיקרן של ישראל וצעצורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה נלטינו למנות ממחרת יו"ט של פסח עד יום נתינת התורה, להראות צנפשו החפץ

13
הכפי
קצם
ח"פ
14
שקף
ישע

ולקחתם לכם ביום הראשון. — ואמרת הגמרא מאי ראשון, ראשון לחשבון עוונות. וראיתי בשם הר"צ מבארדיטשוב זצ"ל, שדייק למה קראה הגמ' ליום ראשון של סוכות ראשון לחשבון עוונות, הא מצוות טובא יש בו ביום א' דסוכות היינו סוכה, אתרוג, שמחת יו"ט חוץ ממצוות תמידיות. והשיב ע"ד מארז"ל שב מיראה וזונות נעשות לו כשגגות, שב מאהבה וזונות נעשות לו כזכיות. והנה כל חודש תשרי, כגון בר"ה ויוה"כ אף אם יעשה תשובה רק מיראה כמו שיסד הפייטן "ומאימת הדין נפשי תבחילי", הנה כשיגיע חג הסוכות, סוכת שלם, כמ"ש בספרים דאז יש שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, אזי היא תשובה מאהבה, ואז נעשות אף כל העבירות שעשה ח"ו בזדון הכל נהפך לזכיות, וזה מארז"ל ראשון לחשבון עוונות, היינו שעושיין חשבון לידע כמה עוונות שעשה שיוכלו להפך הכל לזכיות כפי החשבון.

יחזקאל פרק לו

(ז) ויהי דבר יקוק אלי לאמר:

(ז) בן אדם בית ישראל ישבים על אדמתם ויטמאו אותה בדרכם ובעלילותם כטמאת הנדה היתה דרכם לפני:

(ח) ואשפך חמתי עליהם על הדם אשר שפכו על הארץ ובגלוליהם טמאוה:

(ט) ואפיץ אתם בגוים ויזרו בארצות כדרכם ובעלילותם שפטתים:

(כ) ויבוא אל הגוים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמר להם עם יקוק אלה ומארצו יצאו:

(כא) ואחמל על שם קדשי אשר חללוהו בית ישראל בגוים אשר באו שמה: ס

(כב) לכן אמר לבית ישראל כה אמר אדני יקוק לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם:

(כג) וקדשתי את שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי אני יקוק נאם אדני יקוק בהקדשי בכם לעיניהם:

(כד) ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם:

יחזקאל פרק לו

ויחללו את שם קדשי - השפילו את כבודי ומהו החילול באמור אויביהם עליהם עם ה' אלה ומארצו יצאו ולא היה יכולת בידו להציל את עמו ואת ארצו:

(כב) לא למענכם אני עושה - התשועה שאושיעכם:

6

ויחללו את שם קדשי באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו - זהו חלול הש"י שאומרים העמים על ישראל עם ה' אלה כבר נקראו עם ה' אלה ויצאו מארצו והניחם בגלות זה כמה והנה כאילו הם מחללים אותו בהמשך גלותם זה כמה בעונותיהם והגוים אומרים מבלתי יכולת ה' להוציאם יאמרו איך בחר בהם ואחו כך נאצם והשליכם מעל פניו

קידוש השם כלל ישראלי

1 "זה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בו". "יום ליום יביע אומר", וכך גם שנה לשנה. בכל שנה הולך קידוש השם ומתרבה בתקומת עם ישראל ומדינת ישראל. יש מדרגות בקידוש השם: יש קידוש השם בצנעה, ליחיד. יש קידוש השם שיחיד עושה ברבים, בפרהסייה, בעשרה. ויש קידוש השם כלל ישראלי. תקומתה של מדינת ישראל היא קידוש השם כלל ישראלי. מציאות עם ישראל בחוץ לארץ, בגלות, היא חילול השם, וחזרת עם ישראל לארץ ישראל הרי היא קידוש השם. הדברים הללו מפורשים בנביא, בספר יחזקאל פרק לו (טו-ר)...

18

נסח/נסח
ס' ס' ס' ס' ס'
יש י"ב י"ב י"ב

1 "ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ד' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו" (ישעיהו כה, ט). לא נאמר "בישועתנו" אלא "נגילה ונשמחה בישועתו", בישועתו של מקום, כביכול. כי ישועת ד' היא ישועת ישראל, וישועת ישראל היא ישועת ד'. מכיוון שישועתנו היא ישועתו של מקום, ממילא השמחה שלנו אינה אלא בשמחתו של מקום, בקידוש שמו הגדול. נגילה ונשמחה בישועתו.

6 אחד שוגג ואחד מזיד בקידוש השם ובחילול השם. כשם שבחילול השם נאמר: "אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם" (אבות ד, ד), כך בקידוש השם יש לומר:

אחד שוגג ואחד מזיד בקידוש השם. גם אם אדם חילל את ד' בשוגג, הרי זה חילול השם, מפני שבחילול השם העיקר הוא התוצאה. נתחלל שמו של ריבונו של עולם. הגם שהמחלל לא התכוון לכך, זו התוצאה. אם כן הוא הדין בקידוש השם. אחד שוגג ואחד מזיד בקידוש השם. והרי גדולה מידה טובה ממידת פורענות לפחות פי חמש מאות (תנחומא בוכר, בשלח כא). ואם כך נאמר בחילול חשם, כך הוא על אחת כמה וכמה בקידוש השם: אחד שוגג ואחד מזיד בקידוש השם.

16 כל מי שגורם לקידוש השם, בין אם הוא מתכוון לכך ובין אם אינו מתכוון, אם הוא ידע שיש בזה קידוש השם או לא ידע שיש בזה קידוש השם, כך או כך הוא מקדש שם שמים. הדברים אמורים לגבי העוסקים בבניין הארץ, כלפי כל אלה שסייעו להקמת מדינת ישראל, לתחיית האומה, לקיבוץ גלויות, ולשחרור ארץ ישראל מעול גויים, גם אם הם לא התכוונו בשעת המעשה לקדש שם שמים. אחד שוגג ואחד מזיד בקידוש השם. הם שותפים לקידוש השם היותר גדול. קידוש השם כללי, כלל ישראלי.